

Sunde fiskebestande i en sund natur

De to fiskeplejekonsulenter Finn Sivebæk og Jan Nielsen arbejder engageret og energisk på at skabe sunde fiskebestande. Energien henter de i samarbejdet med de mange frivillige foreningsfolk.

Råd til fisk. Fiskeplejekonsulenterne Finn Sivebæk (t.v.) og Jan Nielsen er fuld af gode råd om sunde fiskebestande.

Af Henning Pedersen
hp@sportsfiskeren.dk

I 1993 blev fisketegnet indført i Danmark. Hensigten var at fremme naturlige fiskebestande gennem fiskeudsætninger og ved at forbedre fiskenes leveforhold. Desuden skulle nogle af midlerne anvendes til rådgivning og forskning indenfor området. Man valgte derfor at bruge nogle af fisketegnsmidlerne til at ansætte en fiskeplejekonsulent på ferskvandsområdet, og i 1997 kunne biologen Finn Sivebæk som den første smykke sig med titlen.

I de efterfølgende år drog han landet rundt og rådgav foreninger, lodsejere, myndigheder og mange andre omkring opdræt og udsætning af fisk, men i høj grad også i forbedring af vandløb, søer og kystnære områder, så udsætningerne i det lange løb kunne undværes.

Arbejdet blev efterhånden så omfattende, at der i 2009 på foranledning af Dan-

marks Sportsfiskerforbund blev ansat endnu en fiskeplejekonsulent. Det blev biolog Jan Nielsen, som gennem mange år havde arbejdet med fisk i vandløb, søer og fjordområder.

Mange kunder i butikken

En fordobling af mandskabet til vandløb og søer kan umiddelbart lyde voldsomt, men sammenligner man med jægerne, er det ikke meget. De har hele 18 vildtplejekonsulenter til at klare opgaverne, men jagttegnet er dog også noget dyrere end fisketegnet. Finn og Jan lægger da heller ikke skjul på, at de har rigeligt at se til:

– Ikke nok med at jægerne har flere konsulenter, de skal også servicere en mindre gruppe direkte kunder. Der er cirka 190.000 personer, der løser fiske- og fritidsfiskertegn, og derudover er der dem, der på grund af deres alder ikke skal løse fisketegn, og de kan alle søge gratis rådgivning hos os, siger Finn og fortsætter:

– Vi skal være indstillet på skæve arbejdstider og skal kunne forstå og respektere andre menneskers interesser i andet end fisk, og samtidig skal vi have styr på faglig viden, lovkrav, økonomi osv.

– Det er ikke altid nemt, når der er modstridende interesser, men vi er meget engagerede i vores arbejde, og vi glæder os altid over at mærke den store interesse for at gøre noget for fiskene hos de mange vandplejefolk, vi møder rundt i landet, understreger han og tilføjer:

– En sund fiskebestand er tegn på en sund natur, og det er meget livsbekræftende at arbejde for.

Viden i øjenhøjde

De to fiskeplejekonsulenter er ansat ved Danmarks Tekniske Universitets afdeling i Silkeborg – i daglig tale DTU Aqua. Her arbejder de tæt sammen med afdelingens forskere, der arbejder indenfor området „Ferskvandsfiskeri og -økologi“. De to fi-

Ny fokus. Frem for „bare“ at udsætte fisk, hvor der er behov for dette, fokuserer fiskeplejekonsulenterne nu primært på at forbedre forholdene i vandløb og søer og derigennem skabe sunde, naturlige bestande.

skeplejekonsulenterne lægger stor vægt på, at deres rådgivning er baseret på den dokumenterede viden, som forskerne og andre fagfolk leverer.

– Det er så vores opgave at „oversætte“ denne viden, så den bliver brugbar for de mennesker, der står for det praktiske arbejde med miljøforbedringer, bestandspleje og udsætninger, fortæller Jan.

Derfor stiller de to fiskeplejekonsulenter også gerne op til arrangementer, hvor de kan fortælle åmænd, vandplejefolk, landmænd, politikere med flere, hvordan man kan sikre en miljøvenlig vedligeholdelse og gode fiskebestande i vandløb, som også skal lede vandet væk fra markerne, så de ikke oversvømmes.

Oversættelsen og formidlingen af den faglige viden sker også på fiskeplejens hjemmeside „Fiskepleje.dk“, hvor de to konsulenter er redaktører. Her samles al den nyeste viden om, hvordan man øger og bevarer fiskebestandene, og der går ikke lang tid, fra forskerne får ny viden, til den er formidlet ud til en stor skare af folk.

– Det har været et succesfuldt initiativ, og hjemmesidens popularitet ses på det store beststal og de flere tusinde, der er faste abonnenter på vores nyhedsbrev, fortæller Finn. Han glæder sig over at mange myndigheder også besøger hjemmesiden og ringer til konsulenterne for at få gode råd.

Forbedringer frem for udsætninger

For nogle år siden handlede fiskeplejen først og fremmest om at udsætte fisk de steder, hvor undersøgelser viste, at bestandene ikke kunne klare sig selv på grund af den menneskelige påvirkning af vandløbene.

Men de senere år har mange undersøgelser vist, at det langt bedre kan betale sig at sikre fiskene gode vilkår, så de kan klare sig selv. Det betød, at fokus skiftede fra udsætninger til miljøforbedringer, og det har selvfølgelig haft konsekvenser for konsulenternes arbejde.

– Vi har prioriteret at skabe et godt samarbejde med myndighederne, der som regel skal løse miljøproblemerne, og med de mange frivillige vandplejefolk ude i sportsfiskerforeninger, der bruger en stor del af deres fritid på at genskabe gydeområder for fisk de steder, hvor de er forsvundet, siger Jan.

Hatten af for de frivillige

De to fiskeplejekonsulenter understreger værdien af det frivillige engagement, de møder ude i foreningslivet. De har gennem årene afholdt rigtig mange arrangementer og tiltag for at udbrede kendskabet til den bedst mulige fiskepleje. Flere tusinde personer har været på kurser og temadage i vand-

Energi. Det er arbejdet med de frivillige foreningsfolk, der giver energi til konsulentarbejdet.

løbsrestaurering og elektrofiskeri, og mange foreninger er gået i gang med at forbedre deres vandløb til gavn for både fisk og smådyr.

– Samarbejdet med de frivillige rundt om i sportsfiskerforeningerne er en udpræget fornøjelse og giver os ny energi i det daglige arbejde. Tænk sig, at nogle vil bruge så meget af deres fritid for at gøre noget for den natur, som andre har forringet eller ødelagt, fortæller Finn.

Nødvendige begrænsninger

På nogle områder kan konsulenternes rådgivningsarbejde være vanskeligt, fordi der er store, ofte modstridende interesser i spil.

– Vi prioriterer initiativer, der øger og bevarer fiskebestande, der kan tåle et fiskeri. Det er vigtigt at tænke på i situationer, hvor den biologiske rådgivning er i modstrid med lystfiskernes interesse her og nu. Her er fredningen af laksebestandene i Vestjylland et eksempel på, at det nytter at gøre noget, som ikke altid er lige populært, forklarer Finn.

Han understreger dog, at beslutningen om at begrænse laksefiskeriet i de fleste tilfælde er taget i samarbejde med de lokale, som efterfølgende i høj grad har bidraget til, at bestandene blev reddet og er i fortsat fremgang, selv om der er lang vej endnu, inden bestanden kan opretholdes uden udsætninger.

– Det er med stor tilfredshed, vi har kunnet konstatere, at det var den helt rigtige beslutning, og at både laksen og lystfiskerne har vundet. Der er i dag skabt laksebestande, der kan tåle et begrænset fisketryk, og der er skabt interesse for og omtale af laksen, som efter vestjyske begreber vist kan kaldes ubetalelig, slutter Finn.

Øjenåbnere

Selv om fiskeplejekonsulenternes fokus ligger på naturforholdene, har de også blik for de store økonomiske muligheder, der knytter sig til et godt og bæredygtigt lystfiskeri. Noget der har stor politisk betydning. »

Krav om fisk. Jan Nielsen savner fiskene i de nye vandplaner og prøver at tale deres sag.

I deres rådgivning lægger de derfor også vægt på at understrege betydning af, at man får beslutningstagerne med ud til vandløbene, så de med egne øjne kan se det potentiale, der er til stede.

– Folk, der ikke er lystfiskere eller beskæftiger sig med vandløb, har tit svært ved at forestille sig det liv, der kan være under vandoverfladen i selv meget små vandløb, siger Jan og fortæller om en gang, han havde en flok politikere med ude ved en lille bæk ved Vejle Fjord:

– Vi elektrofiskede en strækning på en kilometer og fangede over 100 store havørreder, der var trukket op i vandløbet for at gyde, og det var en sand åbenbaring for dem. Den dag skiftede de holdning fra at være stærkt imod, at der skulle bruges skatte kroner på fiskepassager, til at arbejde aktivt for at gøre noget for fiskene.

En kvindelig politiker blandt deltagerne den dag kontaktede mig to år senere i en vandløbs sag, for at høre min mening om den, for hun ville kun stemme for, hvis det ikke ville skade fiskebestanden. Tidligere var hun slet ikke klar over, at der kunne være en fiskebestand, som kunne tage skade, fortæller han med et glimt i øjet.

Hvor er fiskene

EU's Vandrammedirektiv siger, at der skal være en god økologisk tilstand i vores vandområder i 2015, altså både i vandløb, søer og havområder. EU tillader en vis forsinkelse, hvis det ikke kan lade sig gøre så hurtigt, men den absolut sidste frist er i 2027. Derfor har der længe været krav om, at de enkelte lande fastsætter nationale mål for, hvornår der er fisk nok. Landene skal derefter sikre den nødvendige miljøforbedrende indsats, så målet bliver opfyldt.

– Det tager lang tid, inden der igen er skabt gode fiskebestande de mange steder, hvor de naturlige bestande er blevet forringet. Derfor er det vigtigt at sætte ind snart, hvis tilstanden skal være i orden om få år, siger Jan.

Men i modsætning til de fleste andre lande har Miljøministeriet endnu ikke fastsat miljømål for fisk, og derfor er der heller ikke krav om fisk i vandplanerne frem til 2015.

– Lige nu er der kun krav om, at der ikke må være for mange alger i søerne, og at vandløbene skal opfylde faunaklasse 5 ud af 7 mulige. Det kræver, at bestemt smådyr findes i vandløbet, men det er absolut ingen garanti for, at søerne eller vandløbene har en passende fiskebestand, understøtter Jan og tilføjer:

– Spørgsmålet er allerede nu, om det kan nås at få fiskene med i de næste vandplaner for perioden 2016-2021. Det bekymrer os, så vi har brugt og bruger en del tid på at tale fiskenes sag, så man alligevel kan tænke fiskene ind i det kommende arbejde.

Søhåndbog på vej

Fiskeplejekonsulenterne har hidtil overvejende arbejdet med vandløbene, men i de kommende år kommer der også fokus på søerne. Biologerne på DTU Aqua ligger nemlig inde med en stor generel viden om søfiskene og det, der skal til for at skabe gode bestande. Men myndighedernes kendskab til de lokale fiskebestande i de danske søer er ret begrænset, og i mange tilfælde er det de lokale lystfiskere, der har det bedste kendskab til søerne. DTU Aqua starter derfor i 2011 et projekt med en web-baseret Søhåndbog, hvor alle skal kunne finde viden om, hvordan man forbedrer søernes miljøtilstand og mulighederne for et godt fiskeri.

– Sammen med biologerne ved DTU Aqua er vi nu ved at strukturere arbejdet og skrive bidrag til Søhåndbogen. Vi vil selvfølgelig præsentere den faglige viden, men vi vil også bede de lokale lystfiskere om at indberette deres fangster og måle sigtddybden, når de alligevel er på fisketur, opfordrer Jan. Det vil nemlig give en værdifuld viden ved myndighedernes arbejde med søerne ■

Finn Sivebæk

Født 1969. Uddannet som biolog fra Odense Universitet i 1995 med speciale i gydesucces hos laks og havørred.

Jan Nielsen

Født i 1956. Uddannet som biolog fra Århus Universitet/Danmarks Fiskeriundersøgelser i 1981 med speciale i stallingen i Gudenåen.

2020 NATUR

VALG 2011

Velfærd er også sund trivsel
i en ren og mangfoldig natur!

Giv fiskene og vandmiljøet dit grønne
Sportsfisker

Danmarks Sportsfiskerforbund

Tjek ind på www.sportsfiskeren.dk og se de forskellige partiers miljøprofiler